

Torí, Barcelona..., i la (de)construcció europea

L'any 1978 la relació entre el PSUC i el PCI d'Enrico Berlinguer va ser molt intensa. Eren temps d'esperança (consolidar les llibertats, a casa nostra) i de grans reptes a Itàlia (el compromís històric)¹. La col·laboració entre Barcelona i Torí (i entre altres ciutats del Piemont i de Catalunya) va marcar tota la dècada dels 70. Campanyes de solidaritat i espais de reflexió conjunta, com el míting de la Monumental d'aquell any: una demostració de la força i capacitat de convocatòria dels comunistes. Reivindicant una via pròpia a l'Europa capitalista "l'avenç democràtic devers el socialisme en la pau i la llibertat, com un convenciment estratègic" com diem a la *Declaració de Livorno* de 1975.

Massimo d'Alema, en aquells temps Secretari General de la Federació Juvenil Comunista d'Itàlia, va venir (amb altres representants internacionals) a donar suport als comunistes a la IV Conferència de la UJCE, que es va celebrar (a la clandestinitat) el mes d'octubre de 1976 Barcelona; i el mes de maig de 1977, qui subscriu aquest text va ser convidat a participar a Modena en un acte de solidaritat "la lluita de la joventut italiana i espanyola per la democràcia i el socialisme a Europa".

A començaments del 1978 el Comitè Executiu del PSUC va decidir enviar diferents delegacions a Torí. Els comunistes catalans sortíem del 15-J del 1977 amb un gran resultat (més de 550.000 vots i 8 diputats, el 18,5% dels vots a Catalunya), iniciàvem un camí nou, en llibertat, on tot estava per fer (amb els primers signes de tensió internes i també d'amenaques externes), i calia preparar, sense treva, la nova fita electoral, les municipals de 1979. Un terreny on les dones i els homes del PSUC feien molt fàcil i evident aquella consigna de "Ja ens coneixes". Com és sabut vam obtenir, també, uns grans resultats, vam guanyar alcaldies molt rellevants i vam formar part dels governs locals als municipis més importants de Catalunya. Però no ens avancem.

Per preparar les primeres eleccions locals després de la dictadura, la direcció del PSUC va decidir enviar una delegació a Torí per conèixer d'una manera més propera les claus i tècniques de comunicació d'una campanya municipal. Aquesta delegació estava formada per Jordi Borja (responsable de política municipal), Paco Trives (responsable d'organització) i jo mateix (com a responsable de propaganda). La seva composició (amb diferents responsabilitats i, també, sensibilitats) responia, igualment, a una proposta del Secretari general Antoni Gutiérrez Díaz. Havíem arribat a la ciutat de Torí un vespre del mes de març de 1978. Els companys del PC del Piemont ens van acompanyar a sopar, i van comentar el dens programa del dia següent. Estàvem instal·lats a l'Hotel Victoria (via Nino Costa 4), un hotel de 2ª categoria (he trobat, recentment, un prospecte al meu arxiu). Al matí ens venen a recollir a l'hotel i ens comuniquen el que ha succeït a Roma a les 9 del matí. "Queda anul·lat tot el programa, han segrestat a Aldo Moro". Era el 16 de març de 1978. Vam quedar estabornits per la notícia. Coneixíem les dificultats per fer possible un intent de canvi (generant grans majories) a l'Europa capitalista, el famós compromís històric, entre la principal força comunista d'Europa, el PCI de Berlinguer i la Democràcia Cristiana d'Aldo Moro. Amb l'agenda de treball

¹ Paola Lo Cascio ho ha escrit a *Nous Horitzons*, 213, 80 aniversari del PSUC, "El mirall Itàlia"

anul·lada ens vam afegir a la manifestació/concentració convocada immediatament per l'alcalde comunista de Torino, Diego Novelli, i vam participar en una de les reunions que el PCI va convocar aquell mateix dia per examinar la situació. Ens va captivar la capacitat de mobilització dels comunistes al carrer, i també la seva capacitat de reflexionar. Jordi Borja, l'únic dels tres de la delegació catalana que parlava italià, va fer una intervenció molt ben rebuda. Torno a recordar, era el 16 de març de 1978. La seva mort, anunciada per les Brigades Roges, el 9 de maig -55 dies després-, va marcar un nou temps en la política europea. Tot va començar a trontollar.

Repasant els arxius d'aquell any he recuperat l'entrevista que Joan Sanjuan, el director de Treball, va fer a Enrico Berlinguer un mes abans (Treball/ 3.02.78). Emociona la capacitat de reflexió i responsabilitat parlant de crisi i austeritat: "La crisi que viu la nostra societat és de tal profunditat i extensió que n'hi hauria prou amb una conducta irresponsable per part dels comunistes per precipitar el país a la ruina i el caos, fins arribar a un règim de negra reacció, pitjor encara que el feixisme (...) Es tracta de mantenir vives les elementals condicions materials i institucionals per evitar que tot s'enfonsi i, al mateix temps, endegar una gran operació de transformació, no solament dels aspectes econòmics, socials i centres vitals de l'Estat, sinó també dels costums de vida, de la mentalitat, dels valors que ens inspiren els béns que perseguim." EB, també parla de política d'austeritat: "Les classes dominants volen utilitzar l'austeritat per mantenir intacte un mecanisme d'ordre econòmic i social, al mateix temps que colpegen els interessos de les classes populars. Nosaltres hem proposat una política d'austeritat des del primer moment de la crisi del petroli (...) La classe obrera italiana ha de ser la promotora d'aquesta política d'austeritat i demostrar ser una classe nacional, una classe de govern. Ultra els seus interessos més immediats ha de saber fer-se seus els de tot el poble, els de la societat i l'estat democràtic que ella ha contribuït, de manera decisiva, a formar."

El segrest i posterior assassinat de Aldo Moro ha generat abundant bibliografia respecte als interessos dels seus autors i les diferents versions oficials, amb els respectius forats negres i un element transversal comú: liquidar qualsevol possibilitat de col·laboració entre les dues forces principals del país: PCI i DC, i liquidar qualsevol possibilitat que els comunistes arribessin al govern en un país de l'OTAN a Europa.

El 25 de març d'enguany farà 60 anys dels *Tractats de Roma (1957)*, data oficial de la fundació de la UE. El nou Tractat previst per establir una *Constitució per a Europa* (que havia de ser ratificar el 2006 pels 25 països de la Unió) va ser rebutjar en referèndum a Holanda i França. Des d'aleshores s'ha produït un replegament nacional, tensions i desequilibris, i pèrdua de credibilitat de les institucions. "L'actual fase de la construcció europea presenta característiques deconstituents pel què fa als drets que les constitucions nacionals de la segona meitat del segle XX consagraven", vam afirmar a la XI Assemblea Nacional d'ICV el mes d'abril.

Tornem a Torí i a Barcelona. L'any vinent farà 40 anys de tot plegat. Han succeït moltes coses. El món ha canviat. La crisi de l'esquerra a Itàlia, de la

socialdemocràcia a Europa, el creixement dels nacionalismes, de la xenofòbia, i la política suïcida de la UE amb la política d'austeritat i dels refugiats, ens indigna i ens angosta. On ha quedat aquella "fascinació dels comunistes catalans per l'experiència del PCI"?, com és possible que forces com M5Estrelles, La Lliga Nord o altres forces feixistes emergents, marquin l'agenda i el protagonisme d'aquests temps? Potser, nosaltres, implicats en un procés constituent de les esquerres, hauríem d'aprofitar per organitzar alguna reflexió col·lectiva, per exemple a través de la Fundació Nous Horitzons, per recuperar i fer una lectura (sense nostàlgies ni indulgències) del pensament de Berlinguer adequada als nous temps. El temps dels nous i noves protagonistes socials i generacionals, on el discurs ecofeminista, cada vegada més potent, ens hauria d'ajudar a fer front als reptes d'avui, reconstruint la Europa dels valors democràtics, la pau i la solidaritat.

Domènec Martínez, membre del PSUC i afiliat d' ICV
Grup promotor del manifest: *Una esperança és possible*

Imatges de la IV Conferència de la UJCE, octubre 1976: autora Consol Hernández

L'FESTA di **L'ATTIVITA' FUTURA**

Modena - Aula Magna Barozzi 27-28-29 maggio

**COSTRUIAMO INSIEME
UNA CULTURA
DI SALVEZZA
E DI RINNOVAMENTO**

VENERDÌ 27

Ore 21: MANIFESTAZIONE

PARLERANNO:

MASSIMO D'ALEMA

SEGRETARIO NAZIONALE DELLA FGCI

DOMENZ MARTINEZ GARCIA

SEGRETARIO GENERALE GIOVENTU' COMUNISTA

GERMANO BULGARELLI

SINDACO DI MODENA

**"LE LOTTE DELLA GIOVENTU'
ITALIANA E SPAGNOLA PER LA
DEMOCRAZIA E IL SOCIALISMO
IN EUROPA"**

SABATO 28

Ore 18: TRIBUNA APERTA con

FEDERICO RAMPINI

DELLA REDAZIONE DI CITA' FUTURA

Ore 21:

**I CANTAUTORI di
PUNTO RADIO**

DOMENICA 29 ore 21

"Correvano coi capelli"
di GIOVANNA MARINI